

Resolució per una educació afectiva i sexual inclosa al currículum educatiu

La sexualitat és un aspecte central de la vida de les persones. És un concepte molt ampli, referit a les convencions, rols i comportaments lligats a la cultura que suposen expressions del desig sexual, el poder i diverses emocions, mediades pel gènere i altres aspectes de la posició social (per exemple, la classe, la capacitat i l'etnicitat). Així doncs, la sexualitat es relaciona des del sexe biològic, l'orientació sexual i els rols i identitats de gènere fins l'erotisme, el plaer i les relacions íntimes, sense deixar de banda la reproducció; s'expressa a través de fantasies, desitjos, actituds, valors i conductes. La sexualitat es dona d'una manera o altra en totes les fases del cicle de vida dels éssers humans, però és en la joventut on majoritàriament les persones esdevenim sexualment actives.

En l'actual sistema patriarcal, on l'heterosexualitat està institucionalitzada a través de la família tradicional, la construcció de la sexualitat està íntimament entrelaçada amb la construcció del gènere. És per això que podem definir un seguit d'elements tradicionalment lligats a la sexualitat normativa:

Masclista. La sexualitat normativa es basa en el plaer masculí, basant-se en l'associació que el desig dels homes és "natural". Per contra, penalitza el desig femení i objectivitzava les dones, relegant-les a un rol de disponibilitat i submissió respecte la figura masculina.

- Heteronormativa. La sexualitat normativa es redueix al sexe entre un sol home i una sola dona. Exclou les persones que no encaixen en el sistema sexe-gènere (trans*, intersex,...) i se les invisibilitza.
- Coito-centrada. La sexualitat normativa considera la penetració com la pràctica central: les relacions sexuals es consideren completes quan hi ha penetració i les altres són "preliminars".
- Privada. La sexualitat segueix sent un tabú, públicament no se'n parla de manera explícita i quan es fa, sovint es confon sexualitat amb reproducció.
- Estereotipada. Els cossos associats a la sexualitat normativa segueixen els cànons de bellesa tradicionals. Aquest fet invisibilitza tot allò que no s'alinea amb aquesta cànons i, per tant, genera gordofòbia, capacitisme, adultcentrisme i racisme, entre altres discriminacions i fomenta relacions de poder i violència estructural.

Ja que la sexualitat normativa forma part de l'àmbit privat, hem de preguntar-nos quins són els mecanismes que fan que actualment aquest model es perpetuï. Com ja hem apuntat abans, la construcció de la sexualitat va íntimament lligada a la del gènere, i aquest actua des de la primera infància, a través de la imposició dels rols de gènere. A més, infants i joves són grups de persones exposades a grans quantitats d'informació d'una varietat de fonts enormes, algunes de les quals són inadequades i perpetuen el model de sexualitat tradicional. La publicitat, per exemple, és el clar model on apareix informació innecessàriament sexualitzada amb un objectiu persuasiu. Cal afegir que, en l'actual context d'absència d'educació sexual tant formal (és a dir, en un context escolar) com informal, la pornografia juga un paper destacat en l'educació sexual de les joves.

La pornografia que es consumeix de manera més majoritària es pot definir amb els mateixos cinc conceptes que la sexualitat tradicional: és masclista, heterocèntrica heteronormativa, coito-centrada, privada i protagonitzada per persones amb cossos estereotipats. A més a més, donat que sovint la sexualitat és un tema tabú, la pornografia esdevé la manera de descobrir i perpetuar les construccions socials tradicionals que el cisheteropatriarcat confereix a les relacions sexuals entre homes i dones. És en aquest punt on resulta imprescindible que les joves puguin disposar de referents de pornografia més ètics, inclusivament i respectuosos, que posin el plaer al centre i on les relacions de dominància i les violències en quedin excloses.

Atès que la sexualitat és una vivència personal, que cadascú desenvolupa a la seva manera, cal que socialment adquirim el compromís de canviar la mirada que projectem sobre aquesta. Així doncs, i amb l'objectiu d'incloure totes les maneres de viure i entendre la sexualitat, hem de parlar d'aquesta en plural, i començar a pensar en sexualitats que tinguin:

- Una mirada plural. La sexualitat és una construcció social, però també una experiència subjectiva que es dibuixa al llarg de la vida. Parlar de sexualitats reconeix i fa visibles les diferents opcions de viure i entendre la pròpia sexualitat i les relacions sexoafectives.
- Perspectiva feminista. Les pràctiques íntimes compartides han de partir del consens entre les persones que hi participen. Això passa per posar al centre el plaer de totes les persones que mantenen la relació i per fomentar relacions sexoafectives més horitzontals entre les persones implicades.

- Trencar normes i estereotips. El plural col·labora a trencar amb un sistema dicotòmic que contraposa la sexualitat normativa a les desviacions d'aquesta. Cal construir una realitat més inclusiva amb els models transgressors i la diversitat.
- Obrir reflexions i debats. De la mateixa manera, fer ús del plural ens obliga a pensar entorn la diversitat de cossos i capacitats, la construcció del desig i, en definitiva, a prendre una mirada interseccional de les sexualitats que abordi les desigualtats estructurals que hi influeixen.
- Un punt de vista positiu i plaent. Cal fer èmfasi en les dimensions del plaer i l'afectivitat, relegant la dimensió reproductiva a un segon lloc. La comunicació juga un paper important en la gestió dels plaers: cal tenir present quins riscos assumim de mutu acord. En aquest sentit, la sexualitat i l'educació sexual no s'han de veure com un tema tabú, com una cosa a amagar. S'han de tractar com un aspecte més de la vida i la construcció personal, i cal evitar la visió "bruta" i "de privada" que té cabuda a molts centres educatius.

Cap persona ha de ser discriminada o coaccionada en virtut de l'exercici dels seus drets sexuals. El dret a la llibertat i autonomia en l'exercici responsable de la sexualitat; el dret a escollir les parelles sexuals sense discriminació; el dret a expressar la sexualitat pròpia independentment de l'orientació sexual i el dret a exercir la sexualitat independent de la reproducció són alguns dels Drets Humans. Per tal de garantir els drets sexuals a les persones joves, l'educació afectiva i sexual i la coeducació resulten imprescindibles.

Els centres educatius poden exercir un paper important en la promoció de la salut afectiva i sexual. L'acció educativa s'ha de fonamentar en el reconeixement de les potencialitats i individualitats d'infants i joves, independentment del seu sexe, gènere, orientació sexual, capacitats i etnicitat, entre d'altres factors. En aquest sentit, allò que es faci com a educació sexual i afectiva ha de tenir com a fonament la coeducació d'infants i joves, la generació d'habilitats socials i la capacitació per viure la pròpia sexualitat de manera lliure i responsable, lluny de dogmatismes i moralismes.

Per tot el que s'ha exposat anteriorment, el Consell de la Joventut de Barcelona es compromet a:

1. Fer un esforç per trencar els tabús entorn la sexualitat i treballar obertament posant el plaer al centre i defensant activament els drets sexuals i reproductius de les joves de Barcelona.

2. Instar a l'Ajuntament de Barcelona i al Consorci d'Educació de Barcelona a incloure l'educació afectiva i sexual en el currículum educatiu en totes les etapes d'educació obligatòria: infantil, primària i secundària.

A. L'acció educativa afectiva i sexual ha d'estar basada en un enfocament de drets humans i de drets sexuals i reproductius. És a dir, basada en la perspectiva de gènere i el respecte a la diversitat, amb un enfocament positiu de les sexualitats, sensible des d'un punt de vista cultural i que trenqui normes i estereotips.

B. Tal i com defensa l'Estratègia de Salut Sexual i Reproductiva de Barcelona, aquesta educació afectiva i sexual ha d'incloure en el seu temari els blocs de coneixement del cos humà i el seu desenvolupament, sexualitats i plaers, emocions, consentiment i autonomia sexual, models relacionals, tipus de relacions sexoafectives i estils de vida, gestió dels plaers, exposició a Infeccions de Transmissió Sexual i com gestionar i reduir aquests i altres riscos, i fertilitat i reproducció.

C. L'acció educativa afectiva i sexual ha d'estar adaptada a cadascuna de les etapes d'edat i també vetllar per espais segurs d'expressió, posant al mateix nivell les necessitats diferents segons aquests grups d'edat, però també segons els diferents sexes i gèneres, orientacions i opcions sexuals, entorns culturals, capacitats, etc.

D. Fins a la implementació dels apartats anteriors, promoure que els centres educatius de Catalunya realitzin intervencions d'educació afectiva i sexual en l'horari lectiu que vagin més enllà de l'anticoncepció i les infeccions de transmissió sexual.

3. Instar al Departament de Joventut i al Departament de Salut de l'Ajuntament de Barcelona a donar suport a iniciatives que representin alternatives ètiques al porno i que permetin ser models de sexualitat responsable i plaent per a les joves.